

ZEMS

¹ Ngau Zems, Nanaranga malipilipi kana be Tanepoa Iesus Kristus malipilipi kana ka ugere.

Be nge kam Iuda bagi kulemoa-be-rua Nanaranga tamoata be aine ne ege-ege kateka-o Ungguma Takadi maradi kasoaki ka ugere-kaming. Suri-uia negu uang-kaming.

Toitoi Dokiadi

² Taritokagu negu, toitoi bakarairai kaoa ka kadokidoki nge suri-ming dauiauia-ba.

³ Maka ma, kam kakaua bong Iesus Kristus lama kaunani be toitoi kadokidoki nge ambe kaiboang kadoki-doi be iboadu toitoi bokainaina kamauasadi be kamabalaki.

⁴ Kakaiboang be izamaizama kakaikai-la be toitoi kauasa-uasadi be kababalaki be tago sesu dibalaki-kaming masa kamamalai uia be adoadotina kamasoaki, be Nanaranga muzinga nge kamalo ere-moarungadi be daeno, be kana moarungalo nge kamaboadu-tina.

Kaua Uia Dokiadi

⁵ Tago kakaua baituka Nanaranga rerengana-lo kamasukoaki kana nge Nanaranga kamasinaui. Maka ma Nanaranga kana tago ikapangapan-gadi bong sinauia ipurapura ngae. Bakara, ngai tago iboadu tamoata giriki ne ngaita be ngapile, “Uo, ngai giriki pupuraki,” ngena kana tago teke ngani. Ngania-la be kana!

⁶ Ata bong kasinaunau nge moaki ilo-ming diruarua be kasinaunau. Lama kamaunia-uia be

kamasinau. Tamoata ilo iruarua be isinaunau nge makasi-sing dang-sing kata.

⁷ Tamoata bokainaina nge moaki ilo ipileni Tanepoa masa kana teke ngani.

⁸ Tago-la. Tamoata bokainaina nge ilo ruarua kata. Bokai be ilo tago itekenanai. Rerenga dikoko-ramo.

Tamoata Kana Ne Kokoko Be Tamoata Kana Ne Tagotago

⁹ Tamoata Kristus lama iunani kana ne tago-tago nge suri dauiani, bakara Nanaranga ikaua tamoata ngae nge ngai natuna-tina.

¹⁰ Ata tamoata kana ne kokoko bokai ikaua Tanepoa mata-nao kana ne kokotangadi kana-ba nge suri dauia. Maka ma, tamoata kana ne kokoko masa moare bokana ngamarango be ngaleua.

¹¹ Amari ngarake masa ngaragogo-tina be moare ngamoamoapatoki be ngamarango, be robu masa dasapasi be kulanga ne masa daleua-doi. Tamoata kana ne kokoko masa malipi ne ngaememaki-la be moare bokana ngamarango be ngaleua.

Toitoi Labudi

¹² Tamoata naita ikaiboang be toitoi moarungalo moatubu ibazibazidi nge suri dauia. Nge bakara ka bokai upile? Maka ma toitoi moarunga iuasadi masa Nanaranga ngataguraki be lumaluma biabia-tina ngani. Lumaluma ngae nge bokai: Nanaranga ambe moimoibe ipile tamoata naita Nanaranga irereretaki masa ono moauringa nem-kueno ieneno nge ngani.

¹³ Ata bong tamoata teke toitoi bokainaina tekedi dipurani be muzigoala iemaki nge moaki bokai ipile, “Nanaranga ka itoia be muzigoala ngae uemaki.” Moaki-tina. Maka ma, muzigoala tago iboadu Nanaranga ngatoi. Be Nanaranga tago iboadu tamoata teke ngatoi be muzigoala ngaemaki. Tago-la.

¹⁴ Tamoata teke-teke ka ilodi rerengadi direrepekidi be sausau-lo dilakulakuakidi kusidi rerengadi dimamabuaki.

¹⁵ Be alauri kusidi rerengadi tagadi mata ngalaba be muzigoala nganekiaki. Be muzigoala ngalaba be mate nganekiaki.

¹⁶ Taritokagu uia, bolesa-ming dapura takana!

¹⁷ Lumaluma uia be kana adoadodi nge lang anua-lo ka dipurapura. Malama moarunga Tamadi ka lumaluma be kana uia ngaedi inege-nege. Ngai tago anunukada amari ngaemaki be dasalaga be kaba ngaemaki be datukura bokana, isalagalaga be itukurakura. Tago-la. Nanaranga tago iboadu ngarepeki-kita be muzigoala taemaki.

¹⁸ Maka ma ne rerengana-lo ka pile moimoi be kalingo ane be ipuraki-kita be natu tapura. Bokaibe kana moarunga iemaki maradi nge kita ka natu labalabatuka.

Pile Uia Talongori Be Tatagai

¹⁹ Aburogu taritokagu, ilo-ming kauakaua! Pile moarunga nge oaikiki-la be kamalongolongo uia, ata moaki oaikiki-la be kakatukatu, be moaki oaikiki-la be nama-ming dirara.

²⁰ Maka ma tamoata nama ratinga nge tago Nanaranga rerenga-lo, be tago iboadu soaki adoado ngadoki.

²¹ Bokaibe mata neming goalakadi be muzingaming moangarurudi nge kamarokaki-tina. Be Nanaranga-la rerenga kamatagatagadi be pile iloming-lo inanga nge kamadokimateria-tina uia. Maka ma pilenga iloming-lo inanga ka diboadu dauketi-kaming be damuleaki-kaming.

²² Nanaranga pilenga moaki kalongolongo-ba. Kamadoki be kamatagatagadi! Kalongolongo-ba, be tago katagatagadi nge neming ka kabobolesi-kaming.

²³ Tamoata naita pile ngaedi ilongolongo-ba be tago itagatagadi nge suri ne anunuka dang-lo ngateate bokana.

²⁴ Ne lili ngaita be ngalale ngena oaikiki-la be tea bakarairai nge ngailo-leuataki.

²⁵ Ata tamoata naita Kristus Pile Uia ne lama iunani, be tago irokaki be itagatagaia-la, be pile ilongo itagatagadia-la masa kana moarunga-lo Nanaranga ngamaroui.

²⁶ Naita mara-ming ilo ipileni ngai Kristen kata, ata meme tago isingarangarai be ramoramo ipilepile nge nena-la ka ibolebolesi. Bokaibe Kristen ne ngae nge kana-ba.

²⁷ Kristen mata Tamada Nanaranga ipile moimoi be adoadodi be girikidi tagotago nge bokai: Natu gadagadadi be aine narenare nge dumadi dapurapura be moatubu nedi tabazibazibudu. Be takaia bokai: Kateka ngae mata ne moaki iloda-lo dilako be digoalangaki-kita. Adoado-la tasukoaki.

2

Tamoata Moarunga Suridi Tekedi Bokana Kamababasakidi

¹ Taritokagu negu, kam Tanepoa neda Iesus Kristus lama kaunani. Ngai ka Tanepoa be kaiboang be malama ne otioti. Bokaibe tamoata takadi moaki kusidia-ba atabalangadi kaitaita be muzi bakarairai kababasakidi. Tamoata moarunga suridi tekedia-doi bokana kamababasakidi.

² Bokainatuka mtonanga be kamakaua: Tamoata rua kaba odio karaborabo kanana-lo dipururu. Takaia ngazing ne uia inanga be kabona-lo nge bokiboki ne 'gol' oti ememaki inanganangai be ipura. Takaia nge kusi ne masaredi inangananga be ipura.

³ Kodeka tamoata ngazing uia inangananga nge kamuaki be bokai karai, "Kaba ono soakinga uia ngaedi godoki," ata tamoata takaia kana ne tagotago bokai karai, "Makene gotuitui," ki "Maka kateka-o aegu-lo gosoakiria."

⁴ Bokai kamuzi nge ambe muzi goalaka ka kaemaki be tamoata kanegedi. Muzi bokainaina katagadi be tamoata kanegedi nge muzi goalakadi ilo-ming diandi ka bokai kamuzi.

⁵ Taritokagu negu, kamalongo uia! Tamoata maka kateka-o tamoata be aine takadi matadio kana nedi tagotago, ata lama diuni nge ambe Nanaranga mata-nao kana nedi kokoko-tina. Nanaranga ka nena-la be inangadi be di ambe lama uniangadia-lo ka kana nedi kokoko-tina. Nanaranga toira be moimoi be bokai ipile, "Tamoata

naita irereretaka masa anua negu ono mtanepoa kana ngadoki be nganemi.”

⁶ Ata kam ambe tamoata kana nedi tagotago karadi be ae-ming babadia-lo disoakiria. Bokaibe ambe kabalakidi be kagoalangakidi. Rangguma ka moatubu dianiang-kaming be dibagabaga-kaming be giriki adoadoraki arodi dituituiraki-kaming? Tamoata kana nedi kokoko ka bokai dibabasaki-kaming!

⁷ Di ka Iesus ara dibibiraki be dipile ngai tago Kristus.

⁸ Nanaranga mata ne teke bokainatuka ‘Buku’ nena-lo ieno, “Tamoata takadi gorereretakidi nem-la kurereretakiko bokana.” Nanaranga mata ne ngae anua nena-lonalona katagatagai nge muzi iauia ka kaememaki.

⁹ Tamoata moarunga nge suridi tekedia-doi bokana kamababasakidi. Bokaibe tamoata kusidia-ba kaitaita be kadoadorakidi nge ambe muzigoala ka kaemaki. Bokaibe Moses Mata ne ambe moatubu omingo dinangalako be dipile kam mata uia gagamang.

¹⁰ Tamoata naita Moses Mata ne kili teke igamani nge ere-moarungadi be igamang-doi!

¹¹ Maka ma kita takaua Nanaranga-ma maka bokai ipile, “Roti moaki kugamani be aine ki moane takaia kamru kaeno-buduru,” nge ka bokai ipile, “Tamoata takaia moaki kumoatei!” Bokaibe roti tago kugamani, ata tamoata takaia kumoatei nge kaiko ambe mata uia gagamang.

¹² Bokainatuka kamapilepile be kamasukoaki: Muzigoala uaura nena-lo tasoaki be Pile Uia

irubetaki-kita. Bokai be Pile Uia ono rubetaka ka ngaliliti-kita be giriki neda ngadoraki kana.

¹³ Tamoata naita tamoata takadi tago sesu ilo itagadi masa bong Nanaranga aro ngatui kananao nge Nanaranga tago sesu tamoata bokainaina ilo ngatagai kana. Ata kam tamoata takadi ilo-ming ditagatagadi masa bong Nanaranga aro kamatui be giriki neming ngaliliti kana nge masa ilo ngataga-kaming.

Lama Unianga-ming Dado

¹⁴ Taritokagu negu, tamoata teke ipile ngai Kristus lama iunani, ata muzinga tago diuia nge lama unianga ngaedi nge kana-ba. Lama unianga bokainaina iboadu ono ne ngauketi be ngamuleaki ki tago? Tago be tago-soaso!

¹⁵ Bokainatuka mtonanga be kamakaua: Taritoka-ming teke ki marau-ming teke mara-ming kusi okoko ne tago kokoko be kangkang kana tago,

¹⁶ be teke mara-ming itaguraki be bokai irai, “Ilo-uia ngaenoniko be goalale. Goalale be kusi nem gonanga be ono madidi gorokaki. Be go-moanako be godoli.” Pile ngaedi irai, ata kana ono ngadumai be ne iaui ngasoaki kana nge tago iani. Bokai nge pile ngaedi masa baituka be dadumai?

¹⁷ Lama unianga-ming nge bokainatuka-la ka dieno. Lama kauni, ata muzi uia tago kaememaki nge lama unianga-ming ngaedi nge ambe dimate bokana.

¹⁸ Ata tekem masa bokai gopile, “Kaiko lama kuni, ata ngau muzi uia uememaki.” Bokai kupile nge ngau bokai utegiko: Aria, lama uniangam

tago muzi uia ane be kuememaki goitikina! Be ngau masa muzi uia uememaki ane be lama uniangu mitikiniko.

¹⁹ Kam lama kauni Nanaranga tekena-la isoaki ki tago? Lama bokainatuka kauni nge iuia-tina! Satang ungguma ne zaiza bokai dikaua Nanaranga tekena-la. Be bong bokai dilongolongo nge reresabu tagona-tina diuiaua.

²⁰ Ngaongao-ming! Lama unianga-ming nge tago bokai! Maka ma Satang nge Nanaranga erekei ne! Karere nge mitiking-kaming lama kauni, ata muzi uia tago kaememaki nge kana-ba?

²¹ Toira tubuda Abaram itaguraki be natu Aisak idoki be bagi ono tabangao be itabangaki. Bokai imuzi nge rangaka ipura ne muzinga itagadi ka Nanaranga mata-nao iado.

²² Kaba kaita ki tago? Nge lama unianga be muzi uia emakingai nge dimalipi-budu. Tago lama-la iuni ki muzi-la uia ka iemaki. Tago! Muzi uia iemaki ka Nanaranga mata-nao lama unianga diado.

²³ Bokaibe Nanaranga ‘Buku’ ne pilenga ngaedi iemaki be dikalingo, “Abaram Nanaranga lama iunani. Bokai ka lama unianga ngaedio be Nanaranga idoki be irangaki ngai mata-nao iado.” Be nge bokai ka Nanaranga ruanga ipura.

²⁴ Kodeka kaba kaita? Nanaranga mata-nao goado kana nge muzi uia goememaki be. Tago lama-la gouni ka masa Nanaranga mata-nao goado.

²⁵ Kaba tonanga takaia memaki: Aine pogizagiza ara Reab nge bokainatuka-la. Muzinganaba-

lo ka Nanaranga mata-nao iado. Ngai itaguraki be Israel oazike-pali nedi idokidialako pera kanana-lo be idumadi be zala takaia ditagai be diratu. Moimoi ngai muzinga tago uia, ata muzinga ngaedia-lo ka Nanaranga mata-nao iado.

²⁶ Bokaibe tamoatam mariabaka tagotago nge ambe imate. Bokainatuka-la, lama kuni, ata muzi uia tago kuememaki nge ambe kumate.

3

Memeda Singaradi

¹ Taritokagu negu, mara-ming nge moaki kokoko-tina ditaguraki be tamoata be aine takadi disulesuledi. Kita takaua alauri masa Nanaranga ngataguraki be tamoata maka tamoata be aine takadi disulesuledi nge ngalilitidia-tina uia kana. Tamoata-ramo masa muku ngabarau-nakidi kana, ata tamoata rangguma tamoata be aine takadi disulesuledi nge tagona-tina muku ngabaraunakidi kana. Ngalilitidia-tina uia kana.

² Kita moarunga muzi kokoko tarokapakapakadi. Ata tamoata naita pile adoadodia-la ipilepile be pile ne tago teke irokapakapakai nge iado-tina be nena-la iboadu ne tamoata ngasingararai.

³ Bokai mtonanga be kamakaua: Kai-buru mukudi ka 'osi' aoadia-lo tananganangalako be ono taememakidi be dilolongori-kita be rerengada-lo inanga talakuakidi kana nge dalako.

⁴ Kati rebareba ilo-ming dandi. Dilabagudatina, be oasa kaiboangdi ka kati ngaedi dipapananuaki, ata singara nedi nge mukumukudi. Be singara mukumukudi ngaedi

ka disingarangara be tamoata singarangara nge rerengadia-lo kati dilakulakuaki.

⁵ Memeda nge bokainaina. Kana-ra mukumuku, ata iboadu kana kanatina-bibia ngarangaki be ono nena-la ngaraketukai.

Ilo-ming kamalelenaki! Eoa karanga nge mukuna-tina teke, ata iboadu singaba biabia ngabulai be ngaleua!

⁶ Memeda nge eoa bokana. Muzi goalakadi kokoko-tina memeda-lo dieno. Tamoatada ere-moarungadi maradia-tina ka ieno be muzi goalakadi ege-ege tamoatada-lo ilakulakuaki. Memeda ka eoa ragogodi iloda-lo dimarangrangaki be ono soakingada be alalengada diaka-goalagoaladi. Eoa bokainaina nge kaba eoa tago matemate-lo ka dipurapura.

⁷ Tamoata diboadu ngado kabukabu, moata be oakei be ika makasi-lo dadoki be dakotodi be daka-moarudi. Be isi didokidokidi be diaka-moarumoarudia-la.

⁸ Ata tago teke iboadu memeda ngakotodi be ngaka-moarudi. Tago teke iboadu. Maka ma memeda-lo nge muzi goalakadi dikauri be tago teke iboadu ngaka-moarudi. Memeda diboadu zere bokana tamoata takadi daumoatedi.

⁹ Memeda ane ka Tanepoa neda be Tamada taperuperui. Be memeda-la ngaedi ane ka tamoata takadi tangesungesuakidi. Tamoata ruangadama maka Nanaranga ne zoka-nalo iemakidi ka tangesungesuakidi!

¹⁰ Aoa-da tekedia-lo ka Nanaranga tarakerakeaki be aoa-da tekedia-lo ka tamoata takadi tangesungesuakidi. Taritokagu negu, moakinatina bokai kamuzimuzi!

¹¹ Dang-kesua tekena-lo tago iboadu dang mon-
amona be dang kapisa dapusikasika. Tago-tina.

¹² Taritokagu negu, bang tago iboadu kangari
ngapuraki, be kangari tago iboadu bang ngapu-
raki. Bokaina-la, dang-tu tago iboadu dang-auta
ngapuraki.

Kaua Uia Labudi

¹³ Tamoata teke mara-ming baituka Nanaranga
rerengana-lo kamasukoaki kana labudi ikauataki
isoaki ki tago? Isoaki nge ono ne mangata
nganangai kana nge soakinga uia-la ngasukoaki.
Muzinga irakingadi bokainatuka ngababasaki:
Kaua uia-lo be nena-la ngabalabalaki.

¹⁴ Ata iloming-lo mangazi mata, kapisa mata
be neminga-la ilo-ming dianiang-kaming mata
dikauri nge moaki neming kauanga-ming
karakeaki. Moaki-tina. Be moaki kaboli be
kapile kam kauakaua.

¹⁵ Kaua malaidi bokainaina nge tago lang anua-
lo ka dibala. Nge kateka kaua ne kaoa. Bokaibe
kaua ngaedi nge Satang-lo ka dipura be Na-
naranga dierekei.

¹⁶ Maka ma mangazi mata be mata ono neming-
la ilo-ming dianiang-kaming dieneno kana masa
ebulo be eung daeneno-la. Be muzi goalakadi
moarunga masa makara daeneno.

¹⁷ Ata kaua malaidi Nanaranga-lo dipurapura
nge bokainainadi: Matamatana-tina nge giriki
tago teke odio dieno. Be alauri nge ilo-uia mata,
moarugada mata be ruanga mata odio dieno.
Kaua bokainaina nge ilo-taga mata odio dieno be
muzi uia dipupuraki. Tago oaikiki-la be tamoata

takadi dirarangakidi di tamoata goalakadi, be kauanngaedi nge memedi tago sasapara!

¹⁸Tamoata anua-uia didokidoki nge ilo-uialo ka anua-uia dokiadi kangkang bokana ditano. Be alauri kangkang kalingodi dipurapura nge muzi uia ka ditatate.

4

Tamoata Kateka Mata Ireretaki Nge Nanaranga Erekei Ne

¹Rakana-tina kata ka eung be emerei muzi mara-ming ipupuraki? Ngena neming ilo-ming ka diememaki-kaming be ilo-ming dimarangrang be ono tamoata-ming rerengadi katagatagadi.

²Kana kareretaki, ata tago kaboadu kamadoki ngena tamoata takadi kaumoatemoatedi be kana nedi kadokidoki-ledi. Be kana alu karere-tina be kamadoki kana, ata tago kaboadu ngena kae-bulobulo be kaeunung. Kana karereretaki, ata Nanaranga tago kasinaunau. Bokai ka kana karereretaki nge tago kadokidoki.

³Nanaranga-ra kasinaunau, ata ilo-ming tago mata adoadodi ditagatagadi be kasinaunau. Maka ma kana kasinaunautaki nge ono tamoata-ming rerengadi kamatagatagadi kana ka Nanaranga kasinaunau.

⁴Kam muzinga-ming nge aine roa ono ngamanainai bokana! Kakaua ki tago kateka ngae karuangami nge ambe Nanaranga kaerekei? Bokaibe, tamoata naita kateka ngae mata ne ireretaki nge Nanaranga erekei ne.

⁵Moaki ilo-ming dipile pile ngaedi Nanaranga 'Buku' nena-lo dieno nge tago kalingodi, "Oli

Spirit iloda-lo isoaki nge Nanaranga irere-tina ngaia-la iloda-lo ngasukoaki. Mariaba takaia moaki iloda-lo isukoaki.”

⁶ Ata marou tadokidoki-ba Nanaranga ianiang-kita nge kaba kaiboang nedi dilaba-tina, be iboadu tamoatada rerengadi ngabalaki. Bokai ka pile takadi Nanaranga ‘Buku’ nena-lo bokai diono, “Tamoata nedia-la dirakerakedi nge Nanaranga ierekeikeidi. Ata tamoata nedia-la dibabalakidi nge Nanaranga marou ne tadokidoki-ba didokidoki.”

⁷ Bokai-be neming-la kamabalaki-kaming be Nanaranga-la rerenga kamatagatagadi. Satang kamaduateteki masa ngairatu be ngaperekikaming.

⁸ Nanaranga saringa kamasadilako masa ngai saringa-ming ngamai. Kam muzigoala ememaki, luma-ming kamasaki! Kam ilo-ming diruarua, iloming-lo muzi goalakadi moarunga kamarokaki be ilo-ming kamaka-goazadi!

⁹ Muzigoala neming lilidio be kamanodo, kamatang be ilo-ming datakoro-tina. Tamoata kaituka-tina kaiaoiao nge muzigoala neming lilidio be iao neming kamarokaki be kamatang. Be kam suri-ming diuiuia nge muzigoala neming lilidio be suri-ua neming kamarokaki be kamanodo.

¹⁰ Tanepoa mata-nao neming-la kamabalakikaming, be ngai masa ngataguraki be atabalatina ngananga-kaming.

¹¹ Taritokagu negu, neming-la maraming taritokaming takadi bokai kamarangakidi takana, “Tamoata ngaradi muzingadi tago diuia.” Tamoata naita taritoka isumoagurutaki ki giriki ne ililiti nge Nanaranga pilenga ka isumoagurutaki be ililiti be ipile digoala. Nanaranga pilenga kaliliti be kapile digoala nge kam ambe tago Nanaranga pilenga katagatagadi. Tago-tina. Ambe tamoata giriki adoadoraki kapura be Nanaranga pilenga kaliliti be kapile-ra digoala.

¹² Nanaranga-la rube ka mata moarunga ipuraki, be ngaia-la rube ka tamoata giriki nedi ilililiti. Ngaia-la rube ka iboadu tamoata ngauketidi be ngamuleakidi, be ngaia-la rube ka iboadu tamoata ngara-leuadi. Bokai be kaiko naita kata ka kuboadu tamoata ruangam giriki ne goliliti?

Moaki Nem-la Kuraketukaiko

¹³ Kodeka kamalongora kam maka bokai kapilepile, “Kaituka ki zama anua biabia ngaenalo talako be barasi teke bokana ‘bisinisi’ taemaki be ‘mone’ kokoko-tina taemaki.”

¹⁴ Bakara ka bokai kapile? Tago kakaua zama masa rakana ngapura! Bokai be soakinga-ming zamazama nge tago kakauataki! Kam nge kasukasu bokana. Ngapura be mukuna-ba ngaeno be ngaleua-ba.

¹⁵ Bokai be kana zamazama kamarangaki kana nge bokainatuka kamapile, “Tanepoa irere nge neda uia tasoaki be kana ngaedi ki kana ngaradi taemaki.”

¹⁶ Ata kaituka-tina nge bokainatuka ka kasoaki: neming-la karaketukatuka-kaming be aoa-ming

dipalapala be kapilepile kam tamoata uia. Negu rakeagu mata nge muzi goalakadi.

¹⁷ Bokaiibe, bokai kamakaua: tamoata naita muzi uia ikauataki, ata tago itagatagadi nge muzigoala ka iemaki.

5

Tamoata Kana Nedi Kokoko Sikeng Nedi

¹ Kodeka, kam tamoata kana neming kokoko, kamalongora! Moatubu bibia dapura-kaming kana nge kamatangiri be kamanaboakitaki!

² Kana neming moarunga ambe digoala be dimoapuru, be kusi neming ambe boaboaziri dikoro be dikang.

³ 'Gol' be 'siliua' neming ambe digalalai. Galalai ngaedi ka masa giriki omingo danangalako be masa eoa bokana damoamoapoatoki-kaming be kamaleua. Kam kana kokoko-tina bong alalaurituka ngaedia-lo kakabung.

⁴ Kaba kamaita! Kam tamoata uma neming-lo dimalipi zazanga nedi tago kandi. Bokaiibe zazanga nedi nge naboakingadi kamalongo! Naboaki nedi ngaedi nge kam ka omingo dilako! Tamoata uma kanaming-lo kangkang diuaroe naboakingadi ambe Nanaranga Tanepoa Kaiboangina-tina kungina-lo dilako.

⁵ Bong kateka ngaena kasoaki nge kana irakingadi kadoki be ono suri-ming diuiauaia-tina. Be neming-la kaemaki-kaming be kadabudabutina be ono kakaluka be bong ono Nanaranga giriki omingo nganangalako kana nge karapurapungi.

⁶ Kam ambe tamoata girikidi tagotago giriki odio kanangalako be kaumoatedi. Ata di tago sesu luma-ming dikatu.

Kamaraborabo Be Kamarapurapu

⁷ Bokai ka, taritokagu negu, ngau bokai mra-kaming kana! Kamakaingaki-kaming be kamarapurapu nibe Tanepoa-ba kaba ngamule, tamoata-la uma kana otioti ngakaingaki be uma kana kangkang ngapuraki kana be ngarapurapu bokana, kamakai be kamarapurapu. Uma-marau nena-la ikaingaki be irapurapu nge ura bong ka irarapung be isoaki.

⁸ Kam bokainatuka-la kamakai be kamarapurapu. Kamasakuli be kamasoaki! Tanepoa puranga ambe disaringa-tina!

⁹ Taritokagu negu, moaki neming-la mara-ming ruanga-ming katototoitakidi. Moaki sesu ba kabasakidi. Tamoata giriki adoadoraki ambe isaringa! Ngai masa nena-la be giriki bokainaina ngaliliti be ngadoraki.

¹⁰ Taritokagu negu, 'propet' ilo-ming dandi! Di Tanepoa ara-nao be dipilepile. Tonanga odio kamadoki. Sururu bibia-tina didoki, ata dikai be disoaki-la be Tanepoa pilenga mangata dirangaki.

¹¹ Kam kakaua-doi! Tamoata dikai be moatubu didokidoki-la nge suri-ua kana tarangakidi. Tamoata ara Zob nge ono tonanga kamadoki. Ngai nena-la ikaingaki be sururu bibia idokidoki, ata kita takaua alaurituka nge Tanepoa itaguraki be kana moarunga irere nge iani. Ilo-tagata mata be

tamoata takadi adorakadi mata nge Tanepoa-lo dikauri-tina.

¹² Ata, taritokagu negu, kana biabia-tina iloming daniani kana nge bokai: Moaki lang anua karangaki ki kateka karangaki be pile tago tototo kaemaki. Moaki-tina. “E” kana kapile nge “E”-la kana kamapile. “Tago” kana kapile nge “Tago”-la kana kamapile. Bokai masa Nanaranga tago ngaliliti-kaming be ngagoalangaki-kaming.

Tamoata Adoado Rabo Ne Nge Kaiboangdi

¹³ Tamoata teke mara-ming giriki tekedi dienoni ki tago? Dienoni nge Nanaranga ngaraboi. Tamoata teke suri diuia ki tago? Suri diuiani nge rang ono Nanaranga rakeaka ipurapura ngamoasi.

¹⁴ Taritoka-ming teke mara-ming imore ki tago? Imore nge tamoata bibia ‘sios’-lo dimuamua ngakiladi be Tanepoa ara-nao be daraboni be bureng ane daburengi.

¹⁵ Rabo bokainaina lama kauni be karabo masa moremore ngauia. Tanepoa masa moremore ngadoraki be ngamarang. Be muzigoala ne diono nge ngarokaki-le.

¹⁶ Bokaibe, neming-la mara-ming moatubu neming mangata kamararangaki be neming-la mara-ming kamaraborabo-kaming. Bokai masa Nanaranga ngaka-uiaki-kaming. Tamoata adoado rabo ne nge malamakadi dikaiboang-tina be diboadu tamoata takadi dadumadi.

¹⁷ Ilaiza nge tamoata-ramo kata, kita bokana. Ata kaikai-tina bokai irabo, “Ura moaki ipura.” Bokaibe barasi toli be kapapa ilodia-lo nge ura tago sesu kateka-o ipura.

¹⁸ Kaba irabo nge ura lang-lo ibala be kateka kangkang ipuraki.

¹⁹ Taritokagu negu, taritoka-ming teke Nanaranga pilenga kalingodi muri inanga be takaia itaguraki be kaba imuleaki nge

²⁰ ilo-ming bokai kauakaua-la daeno: Tamoata naita tamoata muzigoala ememaki idumai be mata ne goalakadi irokaki nge tamoata ngae mariabaka mate-lo ka imuleaki * bokana. Bokai masa Nanaranga ngataguraki be tamoata ngae muzigoala ne kokoko-tina nge ngarokaki-le.

---

* **5:20:** Nanaranga ipereki be tago mulemule, ata muleaka ipura.

Testamen Oauoau
The New Testament in the Manam Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Manam long Niugini
copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Manam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

3f31539d-0155-5160-a99e-2a9707974158